

## De groei-waaghalzerij van ASML

*Mario van Hamersveld*

Eindhovens Dagblad 7 mei 2024

*Het ED komt woorden tekort om ASML te bejubelen, constateert lezer Mario van Hamersveld. 'Maar zijn de reusachtige ambities van ASML niet een paar maatjes te groot voor een regio die nu al tegen zijn grenzen aanloopt?'*

De 2,5 miljard aan rijks gelden zijn binnengehaald en ASML belooft de regio allerlei zoethouders. Financiële steun voor woningbouw, PSV, kunst, cultuur en noem maar op.

Het superioriteitsgevoel van de betrokken bestuurders roept ondertussen veel vraagtekens op. De altijd lachende wethouder Stijn Steenbakkers grossiert in superlatieven. Geen twijfel mogelijk: de vooruitgang voor de regio is verzekerd, de weg omhoog is onomkeerbaar. Bij deze christendemocraat geen spoor van de gedachte dat ons heil van goddelijke genade afhankelijk is. Dat is wonderbaarlijk als we weten dat de economie onder meer vanwege klimaatvervuiling, stikstof, files en een tekort aan stroom op slot zit.

### **Iedereen profiteert?**

Om maar te zwijgen over het politieke wereldtoneel waar ernstige conflicten zijn losgebarsten die ieder moment verder vlam kunnen vatten. Ook ASML-topman Roger Dassen is optimistisch. Hij houdt de inwoners voor om de kans op 'hoogwaardige werkgelegenheid' te onderkennen. Iedereen moet profiteren van economische groei. 'Dit is een geweldige kans voor de regio om verder te bloeien, op een duurzame manier.'

Dassen ziet wel dat de regio niet echt warm loopt voor de groeisprong. De belangrijkste reden waarom de bevolking die groeisprong niet lust, laat Dassen echter onvermeld: de Brabantse burgers worden voor de zoveelste keer overvallen met onstuimige groeiplannen die de regio op zijn kop zetten.

Brainport heeft een groeisprong verordonneerd, af uit. Hoog tijd om de stichting Brainport waarin grote bedrijven, kennisinstellingen en overheden hun kracht hebben gebundeld, eens kritisch tegen het licht te houden. Heeft dat samenwerkingsverband geen schrijnend gebrek aan een democratische wettelijkheid? Gaat de regio niet gebukt onder een nieuw feodaal bestuur, een politiek stelsel zonder volk?

De regenten die in de stichting Brainport de dienst uitmaken, leggen weinig verantwoording af en spelen elkaar dominante functies toe. Zo kan het verkeren dat Peter Wennink tegen de regels in voor een derde termijn is benoemd als voorzitter van de Raad van Toezicht van de TU/e.

Merkwaardig is de rol van de Metropool Regio Eindhoven (MRE). Waarom is dat politieke lichaam uitsluitend gericht op het versterken van de Brabantse mainportstatus? Wie controleert die bestuurslaag? Illustratief is dat de raadsleden van de MRE geen besluitvormende bevoegdheden hebben en slechts een ambassadeursrol

voor hun eigen gemeenteraden op zich mogen nemen. Dat regiobestuur fungeert in feite als een 'eenpartijstaat'.

Je krijgt soms de indruk dat het establishment in deze regio van mening is dat niet het bestuur het probleem is, maar de bevolking. Veel bewindslieden vinden dat burgerparticipatie al te ver is doorgeschoten. In zo'n klimaat lijkt het sarcastische weerwoord van toneelschrijver Bertolt Brecht op zijn plaats: het zou misschien handiger zijn dat het MRE-bestuur het volk ontbindt en een ander volk kiest.

Maar toch: laten we ons niet neerleggen bij de huidige situatie. Het moet toch mogelijk zijn om Brainport en MRE te voorzien van politiek tegenwicht zodat het regiobestuur daadwerkelijk gecontroleerd kan worden? Kwaliteit van democratisch bestuur en democratische controle zijn vereist. Temeer omdat er veel op het spel staat. Zijn de reusachtige ambities van ASML niet een paar maatjes te groot voor een regio die nu al tegen zijn grenzen aanloopt? De risico's zijn aanzienlijk. Wat als de hoogconjunctuur van ASML over vijf of tien jaar omslaat en het bedrijf zijn leidende positie op de markt verliest?

De regio kan de risico's niet dragen. De groeisprong-waaghalzerij vereist daarom dringend tegenwicht: spreid de ASML-groei over het hele land, of zelfs Europa. Net als Philips in het verleden deed. Mik niet op die ene grote speler want dat kan op termijn de economische veerkracht van onze regio juist aantasten.

Mario van Hamersveld woont in Eindhoven en is ex-voorzitter van de Rekenkamer Eindhoven.